

جزوه و نمونه سوالات

مسابقه سراسری اصول هدایت فرزندان به اقامه نماز

مهارت‌های لازم برای ترغیب فرزندان به نماز

از مهم‌ترین عوامل در ترغیب فرزندان به هرکار خوب من جمله خواندن نماز این است که والدین الگوی مناسبی در این امر بوده و قبل از هر اقدامی از خود شروع کنند.

در عصر حاضر، چون عوامل جذب و وقت پرکن زیاد شده، ناخودآگاه می‌بینیم توجه به بعضی از امور کاهش پیدا می‌کند. مثل درس خواندن که امروز تحت تأثیر عواملی، چون رسانه‌های مجازی، تلویزیون، گوشی و... قرار گرفته و خانواده‌ها از کم‌توجهی فرزندان‌شان به این امر گله‌مند هستند.

از دیگر دغدغه‌های بسیاری از پدر و مادرها، کسالت فرزندان در خواندن نماز است. در این فرصت به بیان نکات و راهکارهایی می‌پردازیم که هرکسی با تداوم به عمل کردن به آن‌ها، قطعاً تأثیرات خوبی در رغبت فرزندان خود به نماز مشاهده خواهد کرد.

از خودتان شروع کنید

از مهم ترین عوامل در ترغیب فرزندان به هرکار خوب من جمله خواندن نماز این است که والدین الگوی مناسبی در این امر بوده و قبل از هر اقدامی از خود شروع کنند. اگر شما به عنوان والدین نسبت به نماز و توجه به اول وقت خواندن آن بی توجه هستید، نباید انتظاری از فرزندان داشته باشید.

حجت الاسلام سیدعلیرضا تراشیون نقش والدین را در ترغیب فرزندان به نماز خواندن را این گونه بیان می کند: «تعبیری هست که می گویند تا نمازخوان هایمان نمازخوان نشوند، بی نمازها نمازخوان نمی شوند. والدین توجه داشته باشند در صورت عدم وجود عذری، به نماز اهمیت زمانی داده و در اول وقت بخوانند. ۵ دقیقه قبل اذان عطر زده، جانماز و لباس آراسته پوشیده و با فراهم کردن اسباب، زمینه ترغیب فرزندان به نماز را ایجاد کنند. همچنین بعد از نماز نیز سریع بلند نشده و ۵ دقیقه سر سجاده نشسته و تعقیباتی بخوانند».

فرزندان را عادت دهید

با شیوه های مختلف فرزندان خود را قبل از بلوغ و به تعبیر روایات از هفت سالگی به نماز عادت داده و خواندن نماز را به او آموزش دهید، اما مراقب باشید تا زمانی که نماز برایش واجب نشده او را مجبور به نماز خواندن نکنید. مثلاً قبل از اذان با کودک کمی بازی کرده، موقع اذان که شد بگویید دخترم، پسرم اذان است من می خواهم نماز بخوانم تو چه؟ دستور نداده، بلکه پیشنهاد دهید.

فشار نیاورید

—در دعوت فرزندان به نماز آسان گیر بوده و از حساسیت زیاد خودداری کنید. توجه داشته باشید آسان گرفتن به معنای کم کردن از دستورات الهی نیست، بلکه به این معنی است که دستورات دینی به صورت قابل فهم برای فرزندان به تناسب سن و موقعیتشان توضیح داده شود.

—هنگامی که نماز خواندن را به او آموزش می دهید، مستحبات را کنار گذاشته تا فرزندان خسته و دلزده نشود.

—اگر فرزندان برای خواندن نماز صبح خواب ماند، او را سرزنش نکرده، به او یاد دهید تا قضای نماز را به جای آورد.

—در ابتدای کار، فرزندان را به دلیل نحوه خواندن نماز (تند خواندن و ...) سرزنش نکنید. نکته مهم در مرحله اول اصل خواندن نماز است، حتی اگر تند خوانده شود.

اول وقت خواندن نماز خیلی فضیلت دارد، ولی واجب نیست. تراشیون ادامه می دهد: «ذهن بچه ها را فعال کرده و توپ تصمیم گیری را در زمین آن ها بیاندازید. مثلاً بگویید: دخترم، پسرم اذان این ساعت است، نیمه شب شرعی که نماز قضا می شود هم این ساعت است. شما کی می خواهی نمازت را بخوانی؟ بگذارید خودش وارد میدان عمل شده و تصمیم بگیرد. اغلب بچه ها مخصوصاً در دوران نوجوانی و جوانی وقتی تصمیمی را خودشان بگیرند به آن پایبندتر هستند.»

تشویق کنید

تشویق یعنی ایجاد شوق. یاد دادن و وادار کردن با زور نتیجه ای نداشته و والدین باید جوری رفتار کنند که بچه ها خودشان به نماز رغبت پیدا کنند. به هر شکلی که می توانید موجبات تشویق و شوق نمازخواندن برای فرزندان را فراهم کنید. زیاد به او «بارک الله» گفته، جایزه بدهید، اظهار محبت کنید که بفهمد وقتی نماز می خواند بر محبت شما نسبت به او افزوده می شود.

استاد بهرامپور، مفسر قرآن کریم در این رابطه می گوید: «اگر فرزندان کاهل نماز است؛ یعنی گاهی می خواند و گاهی نمی خواند، زمانی که نماز می خواند تشویق هایی برای او در نظر بگیرید تا بداند نماز خواندن او برای شما بسیار اهمیت دارد. اگر هم اصلاً نماز نمی خواند یک جوری او به سمت نماز بیاورید که حداقل ۴۰ روز کامل مداومت پیدا کند. مثلاً موبایلی چیزی می خواهد، آن را مشروط کنید به اینکه اگر ۴۰ روز نمازت را بخوانی این را می خرم. بعضی بزرگان می گویند اگر کسی ۴۰ روز نماز را به طور کامل مداومت داشته باشد، با نماز مأنوس خواهد شد.»

همسالان را جدی بگیرید

در این میان نقش همسالان و کسانی که با آن ها رفت و آمد دارید در ترغیب فرزندان به نماز بسیار کمک کننده و تأثیرگذار است. در معاشرت با خانواده های دیگر دقت کرده و سعی کنید تا با خانواده های مذهبی و دوستان مؤمن رفت و آمد داشته باشید. تراشیون پیشنهاد می دهد: «شرایطی را فراهم کنید که دیدارهای فرزندان با دوستانش در زمان نماز باشد. مثلاً بگویید این هفته از زمان نماز مغرب و عشا دوست را دعوت کن تا بعد از خواندن نماز با هم درس خوانده و یا فلان بازی را انجام دهید.»

در خانه، نماز جماعت بخوانید

فرزند خود را از کودکی با جلسات قرآنی و مسجد آشنا کرده و او را برای رفتن به این مکان ها تشویق کنید. در ایام کرونا و زمان هایی که شرایط برای شرکت در مساجد فراهم نیست، خانوادگی در خانه نماز جماعت

بخوانید تا علاوه بر بهره‌مند شدن از ثواب نماز جماعت، بچه‌ها نیز به خواندن نماز تشویق شود. به تجربه ثابت شده اگر فرزندان به مسجد نرفته، در جمع نبوده و نماز خواندن جمع را نبینند به این کار تشویق نخواهند شد. چراکه حضور در جمع مشوق انسان است، آدم بزرگ هم وقتی خودش را در جمع اهل عبادت می‌بیند روح عبادت بیشتری پیدا می‌کند.

تذکر دهید

— زمان، مکان، حال و شرایط فرزندان را در نظر گرفته و هر روز و هر لحظه تذکر ندهید.

— با فواصل طولانی تذکر داده و رد شوید.

— مراقب باشید تذکر دادن هایتان منجر به گیر دادن نشود.

— تا می‌توانید تذکر هایتان غیر مستقیم بوده و فقط از زبان شما هم گفته نشود.

از او تعریف کنید

فرزند خود را غرق در محبت و عاطفه خود کنید. همانطور که برای کسب نمرات بالا در مدرسه یا قبولی در دانشگاه او را تشویق کرده و به او جایزه می‌دهید، نماز خواندن او را در مهمانی و در حضور دیگران ابراز کرده و به عنوان یک امتیاز از او تعریف کنیم.

دعا کرده و صدقه بدهید

از دیگر راهکارهای مهم برای نمازخوان شدن فرزندان، دعای پدر و مادر در حق آنها است. به طوری که می‌بینیم حضرت ابراهیم (علیه السلام) برای نمازخوان شدن ذریه خود دعا می‌کردند. در حالات مرحوم شاه آبادی آمده ایشان مبلغی را روزانه برای اینکه افراد خانواده‌شان از مسیر خدا و اهل بیت (علیهم السلام) خارج نشوند، صدقه می‌دادند.

صبور باشید

نوجوانان به دلیل تغییرات هورمونی کمی دچار خستگی و سستی می‌شوند؛ بنابراین برای خواندن نماز مخصوصاً نماز صبح با او مشاجره نکنید، بلکه او را با عناوین زیبا، نوازش و محبت از خواب بیدار کنید. در این راه صبور بوده، خودتان حداقل نیم ساعت زودتر بیدار شده، باروشن کردن چراغ‌ها، پخش کردن

صدای اذان در خانه در کنار بستر او نماز خوانده تا مقدمات بیدار شدن او را فراهم کرده و قبل و بعد از نماز خودتان او را برای خواندن نماز صدا بزنید.

نگاه ابزاری نداشته باشید

پدر و مادر جایگاه نماز را به درستی برای فرزند تحلیل کرده و از نماز استفاده ابزاری نکنند که اگر نماز بخوانی در امتحان قبول می شوی، به خواستهات می رسی و مشکلاتت حل می شود. چرا که ممکن است بعد از مدتی فرزند نماز را کنار بگذارد. گاه از نوجوان پرسیده می شود چرا نماز نمی خواند و او پاسخ می دهد که به فلان خواسته ای که از خدا داشتم و به آرزویم نرسیدم، به همین دلیل دیگر نماز نمی خوانم؛ و این به دلیل همان نگاه ابزاری به نماز است که خطرات زیادی را در پی خواهد داشت.

«و أمر أهلك بالصلاة واصطبر عليها! ای پیامبر! همت را به برپایی نماز فراخوان و در این امر پایداری و صبوری پیشه کن.» (سوره طه، آیه ۱۳۲)

تشویق فرزندان به نماز، اختصاص به پیامبر ندارد. همه ما (والدین و مربیان) نسبت به فرزندان و شاگردان مسئولیم و باید در تربیت آنها کوشا باشیم.

فرزند وقتی که در خانه است از والدین مسائل را می آموزد و وقتی که در مدرسه است از مربیان و معلمان. بنابراین وظیفه مربیان و والدین در آموختن ارزش های اسلامی به فرزندان بیش از سایرین می باشد. در روایت است که به فرزندان از سن هفت سالگی نماز تمرینی یاد بدهید.

روح انسان در زمان جوانی حالت قابل انعطافی دارد و هر چه انسان بزرگتر می شود از انعطاف آن کمتر می شود. ۱

نماز بر نونهالان گر چه واجب نیست، لیکن امری نیکو و پسندیده است و زمینه ساز دوران جوانی است. ژان پیاژه درباره اهمیت تربیت فرزندان در این دوره و آماده کردن آنان برای دوره جوانی می گوید:

«... کودک در خطر اخلاقی را باید در ردیف انحرافات جوانی قرار داد، زیرا اگر از آن جلوگیری نشود سقوط در تبهکاری او فراهم می شود.» ۲

مولوی مثلی راجع به اینکه هر چه انسان بزرگتر می شود، صفات او قویتر و ریشه دارتر می گردد، بیان کرده، و می گوید: مردی درختی را در گذرگاهی کاشت و مردم از این کار در رنج بودند. او قول داد که سال دیگر آن را بکند و سال دیگر نیز کار را به سال بعد موکول کرد و سال های بعد نیز به همین ترتیب عمل کرد. از

طرفی درخت سال به سال ریشه دارتر می شد و از طرف دیگر خارکن ضعیف تر می گردید. یعنی میان رشد درخت و قوّت او نسبت معکوس برقرار بود. حالات انسان مانند خاربن و خارکن است. روز به روز صفات در انسان عمیق تر و اراده انسان ضعیف تر می شود، بنابراین قدرت یک جوان در اصلاح نفس خود از یک پیر بیشتر است. ۳

خاربن در قوت و برخاستن خارکن در سستی و در کاستن سعدی نیز می گوید:

هر که در خوردیش ادب نکنند در بزرگی ادب از او برخاست
چوب تر را چنان که خواهی پیچ نشود خشک جز به آتش راست
مولوی و سعدی می گویند: محبتی که اوّل در دل انسان رفت دوام بیشتری دارد.

والدین و مربیان اگر بخواهند فرزندان را با نماز آشنا کنند باید از سنین کودکی و نوجوانی شروع کنند، چرا که فردا دیر است؛ اما برای شروع چه باید کرد؟ از چه روش هایی استفاده کنیم؟ مؤثرترین روش ها و عوامل کدامند؟

شیوه های ترغیب به نماز

۱. بصیرت بخشی

بصیرت چنین تعریف شده است: «قوای قلب، نورانی به نور قدسی است که به واسطه آن حقایق اشیا و بواطن را می بیند، همانطوری که چشم، صورت اشیا را می بیند».

یکی از اصول تربیت اسلامی این است که باطن انسان بر ظاهرش اثر می گذارد؛ یعنی هر گاه رفتار مطلوب در ظاهر کسی پیدا شود، می توان آن را ناشی از وضعیت درونی دانست. البته این سخن بدین معنا نیست که تمام همّ و غمّ ما صرف ظاهرسازی شود، بلکه اصل باطن است و باید در درجه اول در صدد تغییر و تحوّل باطن برآمد.

اسلام در دستورهای عبادی خود که اصولاً بر تعبّد و تسلیم مبتنی است، به عنصر دانش و بصیرت اهتمام می ورزد. مسلمانی که وظیفه دارد در هر شبانه روز پنج بار عبادت بزرگی همچون نماز را به جا آورد، باید رمز و راز آن را بداند و بفهمد که برای چه باید نماز بخواند. اگر مربیان به دانش آموزان در رابطه با نماز بینشی عطا کنند که در سایه آن دانش آموزان احساس کنند که نماز باعث تعالی و رشد آنها در طول زندگی

می باشد و نیز به آنها بفهمانند که نماز برترین عبادت، جامع کمالات و کلید مشکلات است و این بصیرت را در آنها به وجود آورند که نماز ملاک ارزشی آدمی و معیار قبولی و رسمیت تمام اعمال و عبادات اوست، نماز حدیث عشق و بهترین ارتباط مؤمن با حضرت دوست است و اینکه عاشقانه ترین حالات و زیباترین روحیات و تربیت های الهی در این موقع پدید می آید، مسلماً شاگردان رغبت بیشتری به نمازشان می دهند.

۲. الگوسازی

امام صادق (ع) می فرماید: «كونوا دعاة الناس بأعمالکم و لا تكونوا دعاة بالسنتکم» مردم را با رفتار خود به حق رهبری کنید نه با زبان خویش.

چشم و گوش فرزندان چون آینه ای است که هر چیزی در آن منعکس می شود. و مادر می تواند با رفتار خود، خصلت ها؛ امانت، صداقت، وفای به عهد، حق جویی و... را در فرزند احیا کند و یا آنها را از میان ببرد. فرزندان با مشاهده رفتار پدر و مادر هنگام شرکت در نماز جماعت و دیدن فیلم ها و پوسترهای مربوط به نماز به طور غریزی از آنان تقلید نموده و اعمال و حرکات مشاهده شده را تکرار می کنند.

هیچ عنصری از عناصر مدرسه نمی تواند همانند معلم الگوساز و یا الگو سوز باشند. معلم و مربی به خاطر نفوذ معنوی با تمام رفتارشان، الگوها و سرمشق هایی در اختیار شاگردان قرار می دهند. شخصیت معلم دارای اثری عمیق و پایدار در افکار و قلوب شاگردان می باشد. نوجوانان در سنینی از عمر قرار دارند که تمام جلوه گاهای افکار و احساس های درونی معلم را که به گفتار و رفتار او می انجامد، معیاری برای افکار و اعمال خویش قرار می دهند.

فرصت ها و اوقاتی که دانش آموزان در مدارس سپری می سازند، بیشترین و زنده ترین لحظات عمر آنها را تشکیل می دهد. در محیط مدرسه نیز عمده ترین اوقات آنها در ارتباط با معلم می گذرد. به همین جهت تأثیر معلم بیش از سایر عوامل است.

در تربیت اسلامی به ارائه الگو توجه فراوانی شده است و آیاتی از قرآن مجید، پیامبر اسلام (ص) را الگو معرفی می نمایند و مردم را به تأسی از او هدایت می کنند.

۳. روش تبشیر و انذار

الف) تبشیر: یکی از روش های تربیتی پیامبران الهی برای هدایت مردم به سوی ارزش های الهی، بشارت دادن بوده است؛ یعنی به مردم بشارت می داده اند که بعد از انجام این تکالیف چه عطایایی نصیب شما می شود،

قرآن برای عده‌ای از انسان‌های وارسته از نعمت رضوان در بهشت سخن می‌گوید؛ اما چون همه مردم به این مقام نمی‌رسند برای عده‌ای دیگر از خوراکی‌ها و پوشیدنی‌ها سخن می‌گوید. این بشارت‌ها مبین نکته تربیتی مهمی برای مربیان و معلمان است و آن این که برای همه نباید از نوع تربیتی واحدی استفاده کرد؛ زیرا امری ممکن است در یک دانش آموز شوقی بسیار ایجاد کند و همین امر برای دانش آموزی دیگر نه تنها شوقی ایجاد نکند؛ بلکه انزجار و نفرت ایجاد کند.

ب) انذار: انذار را به خبر دادن که همراه با ترساندن باشد، معنا کرده‌اند. ۶ مقتضای عدل الهی این است که پیش از وقوع مجازات، آگاهی کافی نسبت به آن ایجاد شود، زیرا کسی حقیقتاً قابل مجازات است که از روی آگاهی و عمد به کار خلاف دست زند و قرآن به عنوان انذارگر برای بشر معرفی شده است. «انها لاحدی الکبر. نذیراً للبشر» (سوره مدثر، آیات ۳۵ و ۳۶) و از طریق انذار بشر را از عاقبت کارهای ناشایست آگاه می‌سازد.

بر حسب طبیعت انسانی و اقتضای سن، مربی می‌تواند دانش آموزان را از عاقبت ترک نماز و سبک شمردن، آنان را انذار کند و به سوی نماز سوق دهد.

۴. روش تشویق

یکی از روش‌های بسیار مؤثر در تربیت، تشویق کارهای خوب است. تشویق در روح جوان اثر می‌گذارد و او را ترغیب می‌کند.

تشویق صورت‌های مختلف دارد و به سن و درک او و نوع عمل او بستگی دارد. گاه به صورت دلجویی، گفتن یک عبارت محبت آمیز است، برخی اوقات یک نگاه توأم با لبخند و ... می‌باشد. و برای اینکه امر تشویق، زیان و خطری را برای فرد موجب نشود، رعایت نکات ذیل حائز اهمیت است:

- «باید عمل یا اخلاق نیک جوان را تحسین کرد، نه خود او را؛

- تشویق صورت رشوه به خود نگیرد؛

- علت تشویق بایستی معین شود؛

- تشویق و تحسین در حضور جمع اثر بیشتری دارد؛

- تشویق وسیله است و نباید به صورت غایت و هدف در آید».

۱. تعلیم و تربیت در اسلام، مرتضی مطهری، انتشارات صدرا، ص ۷۸.

۲. روانشناسی کودک و اصول تربیتی جوانان، ژان پیاژه، ترجمه عنایت الله شکبیا.

۳. تعلیم و تربیت در اسلام، ص ۷۹ - ۸۰.

۴. التعریفات، ص ۲۰.

۵. سفینه البحار، ج ۲، ص ۲۷۸.

۶. مفردات الفاظ قرآن.

بسیاری از اولیا و مربیان از اینکه فرزندان و متربیان آنها نماز نمی خوانند، احساس ناراحتی می کنند، ولی با یک مدل که برگرفته از شیوه ائمه معصومین (ع)، علما و مبانی روان شناختی است، می توان فرزندان را به خواندن نماز ترغیب کرد.

* شیوه رفتاری امام خمینی (ره)

یکی از اعضای بیت امام (ره) نسبت به نماز مخصوصاً نماز صبح کم توجه بود. روزی امام (ره) بعد از نماز مشغول تلاوت قرآن بودند و همسر امام، فرزندشان را برای نماز صبح صدا می کردند. امام (ره) به همسرشان می گویند، کسی که خواب است تکلیف ندارد و اگر نگفته باشد، من را برای نماز بیدار کنید و ما بیدارش کنیم، کار خلاف شرع کرده ایم. از فردای آن روز فرزندشان با تأثیری که از این رفتار امام (ره) گرفته بود، خودش برای نماز صبح بیدار می شود.

* اهل بیت (ع) توصیه کرده اند سخت نگیریم

در روایات داریم، دین را آسان بگیرید و آن را برای مردم سخت نگیرید، داشت: پیامبر (ص) فرمودند، اسلام دین روان و آسانی است؛ خیلی وقت ها ما چون تکالیف را بلد نیستیم، یک حالت وازدگی و طغیان برای متربیان ایجاد می کنیم.

* روش ترغیب جوانان به نماز

روش ترغیب جوانان به نماز روشی تلفیقی از عرف، دین، قانون و مبانی عاطفی و روانی است، وقتی فرزندان برای نماز صبح بیدار نمی شوند نباید با روشی اشتباه به آنها توهین کرد و با بد رفتاری آنها را بیدار نمود. در اسلام روش این گونه است، مدتی از وقت خود را به این امر اختصاص دهند تا فرزندشان نماز خوان شود. اگر خواهیم زندگی مان برکت داشته باشید، باید برای تربیت فرزندمان وقت بگذاریم، همان طور

که اگر فرزند ما مریض شود ، برای سالم شدن وی هزینه های زیادی می کنیم و وقت زیادی می گذاریم.

***باید مدارا کنیم**

بعد از نماز صبح طوری برنامه ریزی کنیم که ۲۰ دقیقه تا نماز صبح وقت داشته باشیم، لذا کنار بستر فرزندمان نشسته و او را با نوازش کردن برای نماز بیدار کنیم. در مرحله دوم به فرزندتان بگوئید این کار شما به خانه ما برکت داده و زیانها را دفع می کند؛ همچنین آثار نماز را به وی گفته و عواقب منفی این عمل را نیز بیان کنید.

بنابراین اگر فواید نماز برایش گفته شود، کم کم از جای خود بلند می شود و شروع به نماز خواندن می کند، شما نیز باید دوباره همین نوازش را انجام دهید چون می خواهید کسی را با خدا آشتی داده و ارتباط دهید.

***این گونه تشویق کنیم**

در مرحله بعدی وقتی برای وضو گرفتن می رود برایش حوله می آوریم و بیان می کنیم نماز شما برای ما برکت دارد و ما می خواهیم در ثواب شما شریک باشیم، سپس برایش جانماز پهن کنید و اگر امکان داشته باشد، بعد از نماز با شکلات یا شیرینی از او پذیرایی کرده و خوشحالی خود از نمازخوان او را نشان دهید.

***عاطفه جلوی انحراف را می گیرد**

یکی از چیزهایی که موجب نجات مردم از انحراف و فساد می شود کارهای عاطفی است؛ در بررسی افراد بزهکار در مراکز بازآموزی مشخص شده ۹۰ درصد این بزه های اجتماعی، به دلیل خلأهای عاطفی و اجتماعی به وجود آمده است.

باید فرزند خود را غرق در الطاف و مسائل عاطفی نماییم؛ پس از اینکه فرزندمان برای نماز صبح بیدار شد، باید در مهمانی ها و در مقابل بستگان به عنوان یک امتیاز از او تعریف کنیم؛ همان طور که وقتی نمره خوبی در درس هایش می آورد از او تعریف می کنیم.

***به فرزندانمان جایزه بدهیم**

در مرحله بعد اگر پس از مدتی فرزند شما به جای ۲۰ دقیقه ۱۰ دقیقه طول می کشد که برای نماز صبح بیدار شود می توانیم با خرید هدیه ای او را تشویق کنیم و حتی می شود این جایزه توسط اطرافیان مانند برادر یا خواهر به او تقدیم شود.

***والدین توقع بیجا نداشته باشند**

بعضی پدر و مادرها انتظار دارند فرزندشان اگر کار خوبی انجام می دهد همه کارهایش خوب باشد و می گویند حالا که تو نماز می خوانی چرا دروغ می گویی؛ باید گفت؛ نباید به خاطر بدی هایی که دارد خوبی هایش را از او بگیریم یا اینکه بعضی خوبی های فرزندشان را نمی بینند، با این گونه رفتارها گاهی

اوقات افراد دچار مشکل می شوند و می گویند اگر قرار است نماز بخوانیم و این همه برای ما مشکل دست کند درست از نماز می کشیم.

***فرزند را سرزنش نکنیم**

اگر یک شب فرزند شما به دلیل اینکه شب دیر خوابیده بود و یا دلایل دیگر برای نماز بیدار نشد، نباید او را سرزنش کنید بلکه باید تغافل کرد. باید به فرزندان یاد دهیم حالا که نماز قضا شده، می توانی قضای آن را بخوانی، صلوات بفرستی و استغفار کنی، یعنی سعی کنیم جلوه بدی در ذهن او ایجاد نشود. از طرفی نباید در ابتدای کار فرزندان را به دلیل نحوه خواندن نماز سرزنش کرده و بگوییم نماز را تند می خوانی و یا موارد دیگر، بلکه مرحله اول این است که مدت زمان نماز طولانی نباشد و همین که اقدام به خواندن نماز می کنند را تشویق کنیم.

چون در این مرحله فرزند شما فعلاً نماز را لفظی می خواند و حرکات نماز را انجام می دهد، همین که نماز می خوانند کافی است، ولی باید کتاب، سی دی و امکاناتی را تهیه کنیم تا به این وسیله معنا، معارف و فلسفه نماز را به فرزندان آموزش دهیم. آموزش و یادگیری فلسفه نماز مهم است و بسیاری از افراد هستند که سال ها نماز می خوانند ولی معنا و تفسیر نماز را بلد نیستند.

***نذر کنیم تا فرزندانمان نماز بخوانند**

نذر و دعا برای نمازخوان شدن فرزندان را مهم است ما همیشه مراقب هستیم فرزندان مریض نشود اگر اتفاقی برای او افتاد برایش دعا و نذر می کنیم، در مورد نمازخوان شدن نیز باید این کارها را انجام داد؛ یعنی برای اینکه فرزندان به نماز اهتمام داشته باشد، باید نذر کنیم.

***روزانه صدقه بدهیم**

در حالات مرحوم شاه آبادی آمده ایشان مبلغی را روزانه برای اینکه افراد خانواده شان از مسیر خدا و اهل بیت (ع) خارج نشود صدقه می دادند. در حالات یکی دیگر از بزرگان آمده، ایشان در روز اعمالی را انجام می دادند، ذکر می گفتند و مقید بودند این ذکر ترک نشود و می فرمودند، من ذکر را می خوانم تا خانواده ام از مسیر فکری اسلام خارج نشوند.

بچه های نمازخوان برکت را در زندگی پدر و مادر بیشتر می کنند و اگر این محورها را برای تربیت فرزندانمان انجام دهیم، قطعاً بچه های نمازخوانی خواهیم داشت و در نتیجه عمر و مال برکت خواهد داشت.

دعوت به نماز خوان شدن فرزندان گاه تبدیل به مشکل برای پدر و مادرها می شود چرا که ممکن است از روش درستی برای دعوت به خواندن نماز استفاده نمی کنند. در اسلام و قرآن کریم روشهای مختلفی برای حل این مشکل بیان شده است که می توان با استفاده از آنها راه درست برای خواندن نماز توسط فرزندان یافت. البته می توان گفت که فرزندی که در خانواده ای لبریز از یاد و محبت خدا متولد می شود بی نیاز از آموزش ویژه برای خواندن نماز است چرا که از همان ابتدای تولد در گوش او اذان و اقامه خوانده شده و دعوت به نماز و عمل صالح می گردد.

آیه ۵۷ سوره کهف «وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا؛ کیست ستمکارتر از آن کس که به آیات پروردگارش پند داده شده و از آن روی برتافته.»

در عین حال اگر توبه کنند، خدا می پذیرد. «وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ»، خدای تو هم آمرزنده است هم مهربان. اما باید توبه واقعی انجام شود؛ اگر حق الله و حق الناس بر ذمه اش بود و ادا کرد، آن توبه می شود. مال و آبروی مردم و ضایع کردن حق همسر و اولاد و ... همه حق الناس است. چون خداوند مهربان است مهلت می دهد. خداوند می فرماید از گنه گاران راضی نیستم ولی در عذاب تعجیل نمی کنم. تاریخ نشان می دهد که اقوام مختلف تا یک زمان معینی مهلت داده شدند.

بدبخت آدمی که خودش را جهنمی کند. ظلم به نفس اول است، چون به حرف خدا گوش نداده و محکوم به عذاب شده است، به دنبالش به مردم هم ستم می کند. ظلم به نفس مقدم بر ظلم به غیر است. کسی که به خدا احترام نگذاشته به خودش ستم می کند. کسی که ظالم به خود باشد حتماً نسبت به مردم هم ظالم خواهد بود.

والدین موظف نیستند تا برای تربیت فرزند ابعاد نیازهای جسمانی و روحانی، فردی و اجتماعی، دنیوی و اخروی، حال و آینده او را در نظر داشته باشند و بر طبق آنها برنامه ریزی کنند. آنچه کودک در دوران ابتدایی زندگی خود می بیند و یاد می گیرد به صورت عادت در می آید. رفتارهایی همچون آداب سخن گفتن، غذا خوردن، رعایت بهداشت، آداب معاشرت، مسئولیت پذیری، خودداری از رفتار زشت و انجام رفتارهای نیک، شناخت وظایف دینی و عمل به آنها مثل خواندن نماز و گرفتن روزه و دیگر وظایف حضور در مساجد و مجالس دینی؛ همه در دوران کودکی و در فرصت های مناسب پایه گذاری و تمرین می شود. در چنین شرایطی اگر کودک با چنین تربیتی بزرگ شود انجام آنها در بزرگسالی برای او آسان خواهد بود اما اگر آنها به صورت عادت در نیامده باشد در بزرگی تحقق آن تضمین چندانی ندارد چون در کودکی عادت نکرده و عادت کردن در بزرگی دشوارتر خواهد بود.

راهکارهای تربیتی جهت نماز خوان شدن فرزندان:

قبل از هر اقدامی باید از خود شروع کنید. شما باید الگوی مناسبی برای فرزند خود باشید. اگر شما نماز خود را با علاقه و در اول وقت نخوانید نباید انتظاری از علاقه مند شدن فرزندتان به نماز داشته باشید. فرزند خود را بعد از اتمام نماز، اگر بیش از دو سال دارد با محبت بیشتری در آغوش گرفته و رفتار توام با مهربانی با او داشته باشید تا ببیند که نماز موجب مهربان تر شدن شما می شود و با این روش به نماز علاقه مند می گردد.

هرگز نسبت به رفتارهای دینی و واجب فرزندتان، برخورد خشن و سرزنش آمیز نداشته باشید و برای شخصیت او احترام قائل شوید. در معاشرت با خانواده های دیگر دقت کنید و سعی کنید تا با خانواده های مذهبی و دوستان مومن رفت و آمد داشته باشید.

فرزند خود را از کودکی با جلسات قرآنی و مسجد آشنا کنید و او را برای فتن به این مکانها با جایزه تشویق کنید.

دعوت به نماز خواندن فرزندتان را به سن بلوغ موکول نکنید بلکه از سالهای قبل باید او را با نماز آشنا کرده و خواندن نماز را به او آموزش دهید.

تا زمانی که فرزند شما به سن تکلیف نرسیده است او را به خواندن نماز در هر وعده مجبور نکنید بلکه قبل از اذان با او کمی بازی کرده و هنگام اذان به او بگوئید که من می خواهم نماز بخوانم تو چطور؟ نماز خواندن را پیشنهاد بدهید نه اینکه با دستور او را وادار کنید.

از کودکی هر وقت نماز می خواند به او محبت بیشتری کنید و نماز خواندنش را برای دیگران و در جمع خانواده و فامیل تعریف کنید و تشویق و تحسینش کنید.

تا زمانی که به سن خاصی نرسیده و نماز برایش واجب نشده او را همیشه مجبور به نماز خواندن نکنید. مثلاً می توان قبل از اذان با کودک کمی بازی کرد بعد موقع اذان که شد بگویید دخترم اذان می دهند من می خواهم نماز بخوانم تو چه؟ دستور ندهیم پیشنهاد بدهیم.

در حضور دیگران او نماز خواندن را به او یادآوری نکنید بلکه باید پنهانی و با لحنی مهربان خواند نماز را به او گوشزد کنید.

برخی از فرزندان برای جلب توجه در حضور شما نماز می خوانند، پس باید توجه کافی به آنها نشان دهید و آنها را تشویق کنید.

هنگامی که فرزندان به سن نوجوانی رسید برای او دلیل بیاورید که چرا نماز می خوانیم، اما زیاد بر روی این موضوع تاکید نکنید زیرا نباید انتظار تاثیر فوری داشته باشید چرا که نوجوانی دوران خامی است و تا صحبت های شما را درک کند به زمان نیاز دارد.

از روشهای غیر مستقیم مانند تهیه سی دی و کتاب های مذهبی استفاده کنید و آنها را در نزدیکی او قرار دهید تا خودش ببیند و به استفاده از آنها ترغیب شود.

وقتی فرزندان به سن تکلیف رسید برای او جشن عبادت تدارک ببینید.

نسبت به خواندن نماز یا نخواندن آن نباید حساسیت زیاد نشان دهید زیرا حساسیت زیاد از تفکر او جلوگیری کرده و فایده نماز را متوجه نمی شود. اجازه دهید خودش مسئولیت پذیر باشد.

اگر در زمینه خواندن نماز و انجام سائل دینی میان شما و فرزندان اختلاف و بحث به وجود آمد تا مدتی این موضوع را کنار بگذارید تا فرزندان از حالت تدافعی خرج شود و روابط میان شما به حالت عادی بازگردد.

هیچ گاه خواندن نماز بچه های دیگر را با او مقایسه نکنید، زیرا این کار نتیجه معکوس دارد و فرزندان را هم از نماز و هم از آن بچه دیگر بیزار می کند.

نوجوانان به دلیل تغییرات هورمونی کمی دچار خستگی و سستی می شوند. بنابراین برای خواندن نماز صبح با او مشاجره نکنید بلکه او را با عناوین زیبا و نوازش و محبت از خواب بیدار کنید. شما باید در این راه صبور باشید و قبل و بعد از نماز خودتان او را برای خواندن نماز صدا بزنید.

هنگامی که نماز خواندن را به او آموزش می دهید مستحبات را کنار بگذارید تا فرزندان خسته نو دلزده نشود.

او را با اهل بیت آشنا کنید زیرا عشق و علاقه به اهل بیت یکی از راه های جلب انسان به عبادت و نماز است.

اگر فرزندان به دلیل دیر خوابیدن یا دلایل دیگر برای خواندن نماز صبح خواب بماند نباید او را سرزنش کنید بلکه بای به یاد دهید تا قضای نماز را به جای آورد.

همانطور که برای کسب نمرات بالا در مدرسه او را تشویق کرده و به او جایزه می دهید، نماز خواندن به موقع او را در مهمانی و در حضور دیگران ابراز کرده و به عنوان یک امتیاز از او تعریف کنیم.

نکته مهمی که والدین باید در نظر داشته باشند:

پدر و مادرها نباید از نماز استفاده ابزاری کنند، هنگامی که جایگاه نماز به درستی تحلیل و تبیین نشده باشد ممکن است بعد از مدتی توسط فرزند کنار گذاشته شود. گاه از نوجوان پرسیده می شود که چرا نماز نمی خواند و او پاسخ می دهد که به فلان خواسته ای که از خدا داشتم و به آرزویم نرسیدم، به همین دلیل دیگر نماز نمی خوانم. اگر خانواده ها با تاکید بر این موضوع که اگر نماز بخوانی در امتحان قبول می شوی، به خواسته ات می رسی و مشکلات حل می شود از نماز استفاده ابزاری کنند آسیب بزرگی به جایگاه نماز در ذهن فرزند خود وارد می کنند چرا که چنین تصویری از نماز در حد گره گشایی از مشکلات ظلم بزرگی محسوب می شود.

مسابقه سراسری اصول هدایت فرزندان به اقامه نماز

۱. اساسی ترین عامل سعادت و شقاوت انسان چیست؟

- ☐ دوستان ☒ خانواده ☐ الگوهای انسان ☐ عقل

۲. اصلی ترین و مهم ترین عامل تربیت است.

- ☐ مال حلال ☐ رسیدگی به نیازهای فرزند ☐ در رفاه بودن فرزند ☒ محبت

۳. طبق توصیه استاد بهرام پور، مفسر قرآن کریم اگر فرزندان اصلاً نماز نمی‌خواند یک جوری او را به سمت نماز بیاورید که حداقل روز کامل مداومت پیدا کند.

- ☐ ۳۰ ☐ ۱۴ ☐ ۲۱ ☒ ۴۰

۴. اصلی ترین و مهم ترین عامل تربیت کدام است؟

- ☐ همدم و انیس فرزند بودن ☒ محبت داشتن ☐ بیشترین زمان را صراف کردن ☐ هیچکدام

۵. از مهم‌ترین عوامل در ترغیب فرزندان به هرکار خوب من جمله خواندن نماز این است که:

☒ والدین الگوی مناسبی در این امر بوده و قبل از هر اقدامی از خود شروع کنند.

- ☐ والدین به بیان نکات و راهکارهای مفید درباره نماز بپردازند
☐ نماز یا هر کار خوبی را از سنین ابتدایی به فرزندان یاد بدهیم
☐ هیچکدام

۶. تعریف زیر مربوط به کدامیک از شیوه ای ترغیب به نماز می باشد؟
«قوای قلب، نورانی به نور قدسی است که به واسطه آن حقایق اشیا و بواطن را می‌بیند، همانطوری که چشم، صورت اشیا را می‌بیند».

- ☐ الگوسازی ☒ بصیرت بخشی ☐ روش تبشیر و انذار ☐ روش تشویق

۷. روایت زیر از کدام معصوم می باشد؟

- ☒ پیامبر(ص) ☐ امام جعفر صادق (ع) ☐ امام علی(ع) ☐ امام رضا (ع)

۸. بنابر فرمایش امیرالمومنین علیه السلام کسی که می‌خواهد خودش را پیشوای دیگران قرار دهد باید چگونه باشد؟

☒ اول خودش را تربیت کند.

☐ اقتدار داشته باشد.

☐ نرم خو باشد.

☐ خوش اخلاق باشد.

۹. به تعبیر روایات از سالگی فرزندان خود را به نماز عادت داده و خواندن نماز را به او آموزش دهید، اما مراقب باشید تا زمانی که نماز برایش واجب نشده او را مجبور به نماز خواندن نکنید.

☐ ۶ ☒ ۷ ☐ ۵ ☐ ۹

۱۰. - در دعوت فرزندان به نماز بوده و حساسیت

☒ آسان گیر - زیادی به خرج ندهید

☐ سخت گیر - زیادی به خرج دهید

☐ سخت گیر - زیادی به خرج ندهید

☐ آسان گیر - زیادی به خرج دهید